

ORADEA-MARE (N. VĂRAD)
19 novembre st. v
1 decembre st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 47.

ANUL XXXI.
1895.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ e de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Lazăr Șăineanu.

Studiul limbii române a început să ia un avânt mai mare. Știința filologică, inaugurată de Cipariu și continuată de alții, are cultivatori cari au atras interesare și 'n străinătate. Și deodată cu studiul analitic al limbii s'a pornit și o mișcare folkloristică, ce reproduce graiul poporal și represintă adevăratul idiom național.

Pe câtă vreme primele lucrări serioase privitoare la limbă s'au făcut dincoace de Carpați: astăzi grosul mișcării se manifestă de dincolo. Academia Română, universitățile din București și Iași, dimpreună cu alte institute de cultură, au scos la ivelă și au spriginit niște puteri intelectuale, care s'au pus serios pe lucru și au produs rezultate imbucurătoare.

Unul din cei ce ș-au făcut un nume bine cunoscut pe terenul acesta, este și dl Lazăr Șăineanu, pe care cu ocaziunea acesta îl presentăm cetitorilor noștri.

Dl Lazăr Șăineanu s'a născut în Ploești, la 23 aprilie 1859; frecventă mai întâi gimnasiul local „Sf. apostoli Petre și Pavel“, apoi continuă cursurile liceului Mathei Basarab din București. După absolvirea claselor liceale, se înscrie la facultatea de litere din capitală, unde, timp de 5 ani (1881—1886), se consacră studiilor înalte. Încă pe băncile universitare, se făcū cunoscut prin 2 lucrări remarcabile. „Elemente turcești în limba română“ și „Ielele“, una consacrată limbii române și cealaltă credințelor poporului român, lucrări cari atraseră asupra-i atențiunea oamenilor speciali. Aceste

studii pe terenul filologiei române, fure încoronate prin opera „Inercarea asupra Semasiologiei limbii române“, care prezentată în martie 1887 ca teză de licență în litere fu onorată de universitatea din București cu un premiu de 5000 de lei. Acastă răsplată a unei munci conștiințioase permise dlui Șăineanu a se duce în străinătate, spre a se specialisa în filologia comparativă.

În anii 1887—88 vizită în acest scop școlile înalte din Franța și Germania, unde și obținū doctoratul.

Intors în țară, dsa fu însărcinat a suplini pe dl Hașdēu, maestrul junelui filolog, în catedra-i de la facultatea de litere, unde profesă doi ani de zile și-ș publică un volum de prelegeri, ținute la universitate.

Anul acesta (1893—94) fu din nou însărcinat a suplini pe dl Hașdēu la aceeaș facultate.

După aprecierea bărbaților competenți din țară și din străinătate, n'a încetat a aduce servicii reale științei și limbii române, pe care, sperăm, o va cultivă și pe viitor cu acea muncă neobosită și cu aceeaș dragoste pentru tôte manifestările intelectuale ale poporului nostru.

Dl Șăineanu a scris și publicat până aici:

1. „Elemente turcești în limba română“, în care cu o competență rară arată tôte cuvintele turcești introduse în limba românească.

2. „Ielele“, studiu de mitologie comparativă, care i-a atras laudele savanților din străinătate.

3. „Inercarea asupra semasiologiei limbii române“, ce i-a servit de teză pentru promovarea la gradul de licențiat. Semasiologia e o lucrare de erudițiune și de o originalitate rară, unică

LAZĂR ȘĂINEANU

aprópe in tóte literaturile europene. Acésti operă a fost premiată de universitatea din Bucărești cu suma de 5000 de lei din fondul Hilel.

4. „Dilele babei“, teșă de doctorat in litere, in care dl Șăineanu clasifică una din chestiunile cele mai incurcate din folk-lor-ul român.

5. „Linguistica contimporană séu școlaro-gramaticală“, lecțiune de deschidere a cursului de filologie la facultatea din București, lecțiune ce i-a atras laudele dlor Maiorescu, Hașdeu, Tocilescu și a celorlalți profesori universitari și secundari ce au asistat la lecția inaugurală.

6. „Raporturile între gramatica logică“, cu o privire sintetică asupra părților cuvântului; studiu de lingvistică generală, prelegeri ținute la universitate, cari aveau darul d'a atrage un număr mare de auditori din tóte facultățile.

7. „Istoria filologiei române“, studii critice in care folk-lor-ul și filologia noastră sânt trecute in revistă; acésti carte e scrisă într'un stil limpede și atrăgător și póte fi cetită cu ușurință de ori ce om cult fără a fi specialist in filologie.

8. „Basmele române“, studiu comparativ de o valóre incontestabilă, care a atras asupra-și premiul Eliade de 5000 lei din partea Academiei Române, in sesiunea din 1894. Din acésta lucrare reproducem in nr. de acuma al foi noastre conclusiana.

Afară de acestea dl Șăineanu mai e autorul mai multor cărți didactice pentru licee și gimnasii, precum și a unui dicționar germano-român, lucrare pentru care i s'a acordat medalia Bene-merenti, clasa I.

Nópte de véră.

*Răsare ca din valuri de flacări blânda lună
De după 'naltul deal.*

*In giurul ei lucéferi și stele se adună;
Din văi s'aude-un clopot ș-un sunet de caval.*

*Și lunecă măreță a nopților crăiesă
Pe-al cerului covor,
Versând lumină 'n codri și 'n nóptea, ce apésă
Al simțurilor tainic și 'ntimerit isvor.*

*Pasc turmele pe cóstă, dulăii latră 'n lună,
Grierii țriesc.*

*Prin rarișcea de celini domol și trist răsună
Al vremilor trecute un cântec bătânesc.*

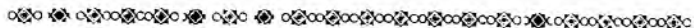
*Și frémăt viu întrégă natura o cuprinde;
Isvórele tresar.*

*De fiecare frunză al nopții vânt se prinde,
Când visul verii sbóră pe vérfuri de stejar.*

*Poveștile de aur trec rënduri, rënduri dese,
Prin stropii din pėriu.*

*Privighetórea cântă din cele mai alese
Un cântec de mărire lui mare Dunnețu.*

TRAIAN H. POP.

Vorbind de câte un poet, te 'ntrebi adesea: Fiind tinđr, cum de are atáta esperiență? și uiți că geniul după epocă trăeșce.
Ontano.

Basmele.

(Conclusiunea din „Basmele Române“.)

Una din figurile cele mai interesante din basme, Heroína de predilecțiune a spiritului poporal, Cenușerésă, simboliséză sórta énsăși a acestor producțiuni orale. Mult timp, fórté mult timp desprețuite și trecute cu vederea, apanagiul babelor și al copiilor, basmele es acum la ivelă in tótă mândrețea lor și, părăsind ședătorile, intră in largul domeniu al științei.

Elementele lor constitutive se studiéză astăzi cu acelaș interes ca și monumentele literaturii culte. Ba chiar, ca un fel de reacțiune, li se atribue o valóre covérșitóre de unii invéțați moderni, cari véd in aceste naive creațiuni ale fantasiei, séu documente grave despre credințele umanității primitive, séu tot atâtea personificări de fenomene solare și atmosferice. Iar cât priveșce originea și expansiunea lor, unii le consideră ca proprietatea unui singur ném (Grimm) și alții a unui singur popor (Benefey.) O teorie recentă, de un caracter mai științific, reveléză intima relațiune între elementul supra-natural din povești cu starea psihologică a omului primitiv.

In cursul Introducerei s'a cercetat cu de-amăruntul aceste diferite teorii, cari, mai tóte, pornind de la considerațiuni subiective, ajung la niște rezultate lipsite de soliditate științifică. Repede lor succesiune pe orizontul folklorului și tendențele lor adesea diametral opuse ofere spectacolul fluctuațiunilor, cari preced ori cărei științe in formațiune.

Basmele nu aparțin nici unei singure țeri și nici unei singure rase: ele sânt proprietatea întregei umanități. In tóte timpurile și in tóte țerile ele an fost familiare copiilor și femeilor. Faraonii Egiptului, înțelepții Greciei și Cesarii Romei, întocmai ca ómenii din popor și sélbaticii de astăzi, și-au petrecut pruncia in atmosfera poveștilor.

Esistența lor se póte constatá din cea mai înaltă anticitate și n'a fost o mică surprindere pentru lumea invéțată descoperirea mai multor basme in mumiile străvechi acoperite cu hieroglife. Cărturarii egipteni nu credeau mai pe jos de gravitatea lor să transmiță posterității aceste sburátóre plásmuiri ale fantasiei. Ei nu cunoșceau desprețul suveran al unui Platon și al scriitorilor posteriori pentru „narațiunile băbești“, un dispreț care esplică lipsa basmelor propriu đise in literatura clasică.

De altmintrelea, legendele antice, fie ele omerice séu biblice, sânt in mare parte povești cu o nuanță raționalistă. Ecoul lor răsună adesea in basme și cu drept cuvânt, căci ambele s'au adăptat din unul și acelaș isvor: fantasia omenescă.

Caracterul general al basmelor este dar antropologic și acésta esplică analogiile remarcabile între concepțiunile mitice de originea cea mai diversă și formate pe cale independentă.¹ Uniformitatea naturei umane esplică in acelaș timp și mărginitul număr de idei fundamentale, cari revin atât de des in poveștile noastre.

Dar printr'un proces de combinațiune al spiritului omenesc, analog reacțiunilor chimice, acele câteva

¹ Ne mărginim a citá observațiunea făcută de orientalistul maghiar Kunos in studiul basmelor turcești: „Merkwürdig, dass in der gesamten osmanischen Märchenwelt fast nichts muselmanisch-orientalisches zu finden ist.“ Ueber osmanische Märchen in Ungarische Revue din 1888. p. 328.

tipuri se diversifică până la infinit și dau astfel naștere miriadelor de povestiri, familiare tuturilor zonelor.

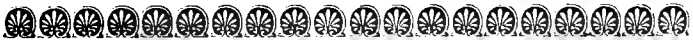
Ele conțin, afară de elementele mitice pure, o etică și o filosofie proprie omului din popor. Lumea basmelor respiră un optimism foarte pronunțat. Binele triumfă totdeauna asupra reului: faptele bune sunt totdeauna sêsplătite, iar cele rele (intre cari se numără curiozitatea și nesupunerea) sunt aspru pedepsite. Într'ensele se glorifică nu numai bunătatea (nedespărțită de frumusețe) dar și simplitatea, chiar stupiditatea, care e totdeauna întovărășită de noroc. Acea simplitate e înse adesea aparentă și servă numai a disimulă înalte însușiri. Tot astfel istețimea e superioară puterii fizice, fie ea și în posesiunea unui demon.

Substratul antropologic este apoi parțial modificat de grupurile etnice individuale, cari îi dau o culoare și o nuanță proprie. Acea particularitate se manifestă mai ales în dualismul religios, prin suprapunerea elementului creștin asupra celui primitiv păgân, și apoi în acțiunea esecitată de factorul literar. De aci importanța elementului formal în basmele diferitelor popoare.

Analogiile etnice sunt cu atât mai mari, cu cât ele se urmăresc în basmele popoarelor din aceeași periferie teritorială. Analogia poate merge până la imprumut. Dar aci o mare rezervă se impune cercetătorului, căci pripitele sale deducțiuni ar pute fi înlăturate de constatare ulterioară.

Prudența recomandă, în starea provisorie a științei, evitarea ori cărui dogmatism și acest criteriu ne-a servit de călăuză în lunga cercetare, ce am consacrat-o basmelor române.

LAZĂR ȘĂINEANU.

Resimț.

Când te așteți ca 'n vremi trecute,
Cu chipul dulce ca de fee,
Îmi pari un ânger, nu femeie,
În farmecele-ți ne 'ntrecute.

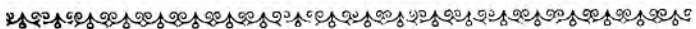
Fermectorea ta privire
Și ți și noapte-mi ține pază
Și 'n ochiul teu se 'nvăpăiează
Mai mult scânteia de iubire.

De vécuri tu ai fost menită
Să indulcești a mele zile,
Pe véc a cerurilor mile
Te-au destinat să-mi fii iubită.

Eu sânt »al teu« menit de sôrte,
Tu ești »a mea« în calea vieții,
Iubind din pragul tinereții
Ne vom iubi și după môrte.

În farmecele-ți ne 'ntrecute
Tu-mi pari un ânger, nu femeie.
Admir ființa ta de fee
Când te așteți ca 'n vremi trecute

P. O. BOCCA.

Persónele, care nu au altă valoare decât aceea a strămoșilor, séménă cu cartofii din care totul e în pământ.

Băetul năsdrașvan și fata de împérat.

Poveste culésă din Davideni.

Un băet a păscut la un boer vitele, până ce n'a crescut mare, iară după aceea s'a însurat și boerul i-a dat doueșeci de prăjini de loc și patru oi. Nu mult după aceea a avut el un băet și o copilă. Améndoi acești din urmă erau harnici, cum e prisnelul, și ajutau a pașce vitele tătă-neșeu. Într'o ți a mers tata lor cu vitele la câmp, da muerea lui s'a bolnăvit și întorcându-se el acasă, a găsi: o mórta. Atunci el au luat ș-au îngropat-o frumos și după aceea s'a bolnăvit și el și, chiemând pe améndoii copiii, le-a ășis așa: eu is bolnav și decă oi muri, voi să mergeți pe la ómeni, să-i rugați să ve ajute a me îngropă și astfel să me îngropați frumos, după aceea să ve împărțiți cu averea ș-anume așa, că unul să-și iee casa și patru oi, da celalalt cele doueșeci de prăjini de loc. Dicénd el acésta, a murit și a fost îngropat frumos. — Pe urmă a ășis copilă ceea băetului: eu imi țin casa și cele doueșeci de prăjini de loc, da tu ie-ți oile și mergi prin lume și-ți cată norocul, unde te-or duce ochii. — Băetul luând oile, merge prin tótă lumea și ajunge la o pădure. Acolo eră o poenă și el a lăsat oile să pască în ea. Când eră flământ, mulgea oile și mănca laptele.

Într'o ți a venit acolo un om cu trei cai să-i pască.

Omul acela a spus cătră băet: hai să schimbăm. dă-mi oile și eu ți-oi da caii.

Băetul a răspuns: eu nu schimb, pentru că eu pot oile să le mulg și să mănanc lapte de la ele, da din caii tei ce-oi avé?

Acela a ășis: caii imi aduc mie de mănecat, ce vreu.

Băetul atunci îi dice: da decă caii or fugi de la mine înapoi la tine?

Omul atunci i-a mai răspuns: decă or vra să fugă, apoi să-i chiami pe nume și anume: unul se chiamă „iute ca vântul“, unul „mușcă ferul“, da unul „taie ferul“ și ei or veni înapoi la tine și așa s'au întovăit améndoii și îndatamare a și spus omul acela la un cal: „iute ca vântul“ mergi, adă demăncat pentru noi doi.

Calul s'a dus ș-a adus carne, supă de tot felul și ei au mănecat améndoii.

Băetul a luat caii și s'a dus și, ajungénd într'un tég, a ășis: „iute ca vântul“ mergi, adă-mi de mănecare.

Calul l'a ascultat și i-a adus.

După ce a mănecat el, s'a dus mai departe prin tég, dar tégul acela eră așa de supérat, că se părea, că-i o pustie. Băetul vedénd, cum stau trebile, întrebă de ce-i tégul ista așa de supérat?

Ómenii pe asta i-au răspuns: da ce trebuie să mai șcii și tu?

El dice: aș vre să șciu și eu.

Atunci un om i-a spus: aici este un balaur cu douespredece capuri într'o fântână din apropiere. Tot tégul trebuie să beie de acolo apă, că pe-aiurea, nu-i dară trebuie să deie flecare casă pe rénd balaurului câte un om, ca să-l înghiță ș-amu tocmăi a venit réndul pe fata împératului nostru.

Băetul uitându-se atunci înapoi, numai ce vede o fată frumósă în car cu patru cai și un viziteu mă-

nând caii; el îndată a întrebat pe ist din urmă, de ce plânge fata împăratului.

Viziteul i-a răspuns, că o duce la bălaur să o mănânce.

Băetul atunci întreabă: da n'aveți o sabie, că eu pôte l'oi ucide pe acel bălaur.

Fata l'a trimis pe viziteu acasă să aducă sabia cea mai ascuțită, pe când ei au mers într'o biserică ca să se roge lui Dumnezeu.

Pe urmă a sosit și viziteul cu sabia.

Băetul a luat-o și a ținut-o: șeți tu aici, că eu me duc la bălaur în locul teu și ori că eu oi muri ori că el!

Ajunghend el la fântână, bălaurul de-odată și scote capul, ca să-l mănânce. Caii, cari erau năstrăvani, au prins pe bălaur și l'au ținut în loc. Băetul a vrut să-i taie capul, dară n'a putut, că prea tare s'a fost muncit, luptându-se cu dânsul, dară odihnindu-se bine, s'a luat din nou la dânsul, ținându-l caii mereu, și așa l'a omorît, hârșnindu-i tôte capurile cu sabia.

Fata împăratului, când a vădut, ce a făcut el și că a scăpat-o de la mörte, l'a chemat să vie la tată-seu, că el a da-o pe dânsa lui de soție.

Băetul i-a spus: eu nu vreau să merg la tată-teu, pentru că me duc să mai mântuesc și alți ómeni de nevoi și de necas, dară oi veni într'un an și o sêptemână și te-oi luá pe tine de soție; iară decă n'oi veni pe vremea aceea, apoi poți să te măriți după cine vrei, și așa s'a dus el mai departe.

Viziteul, când a vădut, că bălaurul e omorît, a luat cele douăspredece capuri în car și pe fata împăratului și s'a pornit spre casă.

Ajunghend ei la o apă mare, a ținut viziteul cătră dânsa: amú ori jură-mi, că-i merge după mine, ori decă nu, te arunc în apă.

Ea i-a răspuns: eu nu pot să merg după tine, pentru că am dat cuvântul, că oi merge după acela, ce a ucis pe bălaur.

El atunci îi răspunde: așa!... ori jură, că-i merge după mine și-i spune, că eu am ucis pe bălaur, ori decă nu, apoi să știi, că tot te arunc în apă...

Ea vădend, că nu-i încotro, a trebuit să-i jure și ajunghend acasă a spus lui: eu oi merge după tine tocmai într'un an și o sêptemână, decă n'a veni până atunci băetul cel ce mi-a dat vieța...

Viziteul s'a învoit și-a spus împăratului, că el a tăiet pe bălaur.

După un an și o sêptemână a sosit iară băetul în tîrgul acela, dară nu dimineața, ci sêra, și a și auzit de pe la ómeni, că la împăratul se pregătește mare nuntă. El a intrat la un crășmar și l'a rugat să-l primescă peste nópte la dânsul.

— Poți să măi — răspunde crășmarul.

— De ce — ține băetul cătră dânsul — când am fost aici în an, eră tîrgul tare supêrat, da amú așa de vesel?

Jidanul i-a răspuns: pentru că în an eră aici un bălaur, da amú nu-i mai mult, că viziteul împăratului l'a ucis.

— Acela l'am ucis eu, nu el.

Jidanul atunci ține: ce? ce spui tu? tu l'ai ucis! taci nu spune minciuni.

— Eu nu spun minciuni, și decă nu me creși, hai, pune tu aici o sută de lei și eu încă și decă nu mi-a aduce unul din caii iștea de mâncat de la fata împăratului, apoi să fie a tei banii; da decă a aduce, să fie ai mei banii.

Cum s'au învoit ei, îndată a luat băetul și a trimis pe „iute ca vîntul“ după mîncare. Calul a intrat în curte, că nime nu l'a vădut și s'a băgat sub mésză și tot mușcă genunchii miresei, ca să se uite la dânsul. Ea s'a uitat și l'a cunoscut și de-odată s'a sculat de pe scaun, s'a dus într'altă casă și i-a dat mîncare și un rēvaș, ca să ducă stăpănu-seu. Calul s'a întors cu mîncarea și cu rēvaș cu tot.

Băetul a cetit și a ținut jidanului: iacă s'a implinit ceea ce am ținut eu, banii is ai mei.

Da fata aceea i-a scris în rēvaș să vie la dânsa.

El merge cu cei trei cai și ajunghend la pörtă, cătanele n'au vrut să-l lase înăuntru. Atunci caii au fărmat cătanele și au mers mai departe. Intrând ei în casă, viziteul eră amú îmbrăcat gata în straie împărătești. Cum i-a vădut el, s'a rădicat repede de pe scaun și pringhend pe băet l'a legat de un fer gros ca un poloboc și tare înalt și l'a lăsat acolo pironit cu cuie, iară caii i-a fost dat afară. Da un cal, cum s'au întemplat tôte acestea, a sburat pe sus și a zărit pe stăpănu-seu acolo bătut cu cuie. El a strigat și pe frații lui — pe „mușcă ferul“ și „taie ferul“ — ca să vie să-i ajute. Ei au venit și au sfărmat la un loc ferul.

... — Băetul scăpând de acolo, a intrat drept la împăratul în curte și l'a chemat la dânsul și i-a spus: eu am ucis bălaurul și atunci și atunci și fata împăratului a întărit că-i drept.

— Ba eu l'am ucis — i dá viziteul — că eu am capurile de la bălaur, iată-le aici.

Băetul la asta ține: ómeni buni! da cătați în gură, sînt limbile?

Ei tóți s'au uitat înăuntru, da limbele nicăire! nici urmă nu eră din ele.

Băetul a arătat limbile și le-au vădut tóți. — Atunci a luat împăratul pe viziteu și l'a legat la cõda unui harnasar, care, apucând la fugă, l'a fărmat în bucăți, și așa s'a prefăcut acel șiret în colb și cenușă.

Băetul după aceea s'a făcut împărat, iară caii: ei încă au venit la dânsul, s'au aruncat peste cap și s'au făcut trei împărați și i-au spus: așa și tata nostru eră împărat și noi nu l'am ascultat, de aceea ne-a prefăcut în cai și ne-a mai ținut, că cum om face pe cineva împărat, om fi și noi împărați, și noi te-am făcut împărat și iacă și noi sîntem de-aseenea — ba încă am scăpat și de blăstêmul cel apêsător, pus pe capul nostru.

Ș-am incalcat pe-o șea

Ș-am spus poveste-ășă.

I. V. PAȘCAN.

C u g e t ă r i .

Poesia e fluturele pe flórea vieții.

*

Indoiéla ne duce adesea la adevêr.

*

Când cineva se mulțumește cu ceva mic, dovedește că are într'ênsul ceva mare.

*

Nimic nu e mai plăcut ca timpul și mai ascuns ca viitorul.

*

Mincinosul este un tâlhar, care are degând de a ne furá bunul nostru cel mai trebuincios; cunoșcerea adevêrului.

Prima jale.

Paserile noastre cântărețe.

VII

Codobatura de munte (Colobates sulfurea) die Gebirgsstelze. Pe lângă codobaturile cunoscute la șes, și anume *codobatura de riuri* (Motacilla alba, cincea) Bachstelze și *codobatura de tolcă* (Motacilla flava, chrysogastra.) Schafstelze, e pe lângă toate apele din munți prea cilibea codobatură de munte.

Ea e cea mai grațioasă dintre toate soiurile de codobaturi. Colorăa bărbătușului e pe părțile de-asupra cenușie deschisă, pe cele de desubt galbină deschisă. bărbia îi este neagră. Pe de-asupra ochilor are o sprâncenă arcată de coloră mai deschisă. Mărimea ei e cam ca a codobaturei de riu. Cea mai drăgălașă păserică din câte le-am vădut pe prundișurile riuurilor din munți. Ea e purure în activitate printre prundul cu mult mai mășcat decât cel de la țără. Se mișcă cu multă eleganță și ușurință, așa, că decă o lași din privire, îndată o pierdi. În apropierea bărbătușului e și femeiușă, de cumva nu clocește. Femeiușă are peste tot colori mai palide.

Cântecul păserelui acesteia nu l'am auđit, fiind că pe timpul, când cercetai eu părțile din munți, paserile încetară de cântat. Am auđit inse cântecul codobaturii de riuri, care merită cu tot dreptul numele de pasere cântăreță. Cred că sorióra ei din munți nu va fi mai pe jos în privința cântării. Brehm ăice că codobatura de munte o întrece în cântare pe cea de la țără.

Cântecul meu hărăsit codobaturei de munte sună astfel :

Codobaturei de munte.

Tu, ce cu firea la cea vie
Prundișul apelor l-invii
Și taina undelor o șcii,
Tu șcii, cât ești de cilibie.

Intei m'am întâlnit cu tine
Pe-ale Moldovei țermuri dragi,
Pe prund și pe sub brađi și fagi,
Pe lângă valuri iuți și line.

Apoi prin munți lungindu-mi calea,
N'a fost pėriu, să nu te-areți
Cu-al teu chip sprinten, fugăreț,
Cu care farmeci riu și valea.

Au dór' văđutu-te-am eu póte
Și n'am stătut pe loc uimit,
Și pasul teu nu l'am privit
Cu lungi priviri nesățurate ?

Dar' ție nu-ți pasă de mine,
Tu boț mērunț și drăgălaș,
Căci gândăcei și țințarași
Sunt cei ce te 'ngănă pe tine.

Nici mie, mândră păserică,
Nu-mi prea pasă de »ce visezi«,
Mi-eră destul, ca să te văđ,
S'admir ființa ta cea mică.

Putna, 5 august 1890.

Presura (Emberiza citrinella, sylvestris) die Goldammer. Acéstă pasere e una din paserile cântărețe, cari remăn la noi peste érnă și apeléză în timpurile grele la ospitalitatea agricultorilor. Când zăpada a acoperit pământul astfel, încât presurile nu-ș mai pot află nutrețul obiănuit. adecă remășițe de seminți de grău, orđ, secară, ovės etc., prin țarini, atunci se apropie de ariile economilor de prin sate, séu de la câmp și culeg remășițele de grăuncióre, spre a-ș stēmpěrá fómea. Ba se vėđ și pe stradele orașelor mișcându-se ca niște boțurile de aur.

Cărdurile lor sânt numėróse érna. În apropierea locuințelor omenești se amestecă presurile cu numėróse ciarde de vrăbii, cu cintițele, cari se află érna pe la noi în număr mărginit și vizitează de repețite ori pe ăi locurile ocupate cu stoguri și jiređi de pāne. Vrăbiile sânt în prima linie îndrășnețe și locustóse, precând presurile și cintițele sânt sficiose și bat mai mult laturile, mulțămindu-se cu puțin Purtarea lor gingașă și delicată le-a dat numele de nobile

Se află ómeni, cari căsăpesc multe din numărul bietelor presuri, prindēndu-le în lațuri, spre a le māncá. Reu fac acești bipeđi rapaci; ei ar trebui să se mărginescă la vrăbii, iară decă s'au săturat de aceste, atunci să vėneze cióre, țerci, uli, buhe, păserelilor cântătoare inse să le dee pace. Óre vor întelege ei, că aceste vietăți gingașe nu sânt menite pentru găttelejul lor ?

Presura noastră se distinge prin coloră sa galbenă ca lámăia; ea e de mărimea cintiței, totuș aripele și códa ei sânt mai lungi decât ale cintiței. *Presura* sbórá de tot ușor și în regul fórt pe sus. Cu cât se epropie mai mult de primăvėrá, cu atăta penele bărbătușului devin mai galbene. Pe la mijlocul lui martie, séu la începutul lui aprilie încep a cântá și presurile dimpreună cu cintițele noastre. Vėra o petrec presurile prin păduri, crānguri, dumbřavi și lunci, făcēnd să resune regiunile acele de simplul inse stărui-torul lor cântec.

Presura.

Tu saluți cu drag păstorul,
Ce 'n câmp oile și-a scos,
Cerul sus când e frumos
Și-i pe brasdă muncitorul.

Tu saluți cu bucurie
Florile, ce-acum rēsar
Pe străvechiul lor hotar,
Pe străvechea lor moșie.

Asta-i sem de primăvėrá,
Presură cu glas din cer,
Aur scump din multe țeri
Și din dulcea noastră țără.

Mieluș ii fug, se jócă,
Codrii, luncile 'nverđese,
Florile se desvėlesc,
Nuntă mândră ca să facă.

Tu ne cânți pe-un ram de salbă
Și ne cânți pe-un ram de fag,
Și-ți stau paltiniț șirag
Și-ți slăvesc ființa dalbă.

Cum ne cânti acum de bine,
Să ne cânti și 'n viitor,
Să te-asculte cei păstori;
Să se bucure de tine.

Suceva, în 5 maiu 1895.

Rândunica de casă (*Hirundo rustica, domestica*), die Râuchschwalbe. Din familia hirudinidelor mai amintim aici următoarele specii: *Rândunica de părete* (*Chilidonaria urbica*), die Mehlschwalbe. Rândunica de părete se poate vedea pe sub streșinele și brățele zidurilor mai înalte de prin orașe și sate. *Rândunica de maturi, lăstunul* (*Hirundo riparia*), die Uferschwalbe; *rândunica de muri* (*Hirundo apus, muraria*) die Mauerschwalbe. Tote aceste soiuri de rândunele provin prin părțile noastre.

Cea mai familiară cu noi e rândunica de casă, ce-și construiește cuibul în lăuntrul podurilor de case, de multe ori pline de fum, din care cauză i am pute dice și rândunica afumată.

Cu cât dor se așteaptă pe la începutul primăverii sosirea rândunelelor de casă, o știe fiecare. Glasul ei vesel și familiar, ce se aude necontenit, cât timp petrece ea pe la noi, îi câștigă numai decât simpatiile și iubirea noastră. Numai ființele seci de ori ce simțire vor rămâne nemșcate la auzul sunetelor pline de dulcătă ale acestor ôspeși ai omului.

Rândunica ne trezește cu glasul seu dimințea, ea ne cântă în sborul seu și ne cântă ședend pe-un rămurul uscat de arbore din apropierea casei, în al cărui pod i se află cuibul. Ea cântă totă ziua, fiind că totă ziua se află în activitate, cu deosebire bărlătușul. Ea ne poate servi și ca model de hărnicie, căci mănecă la revărsatul zilei și se culcă de-abia după apusul sôrelui.

În timpul mai nou aflară presecarii, că rândunica noastră între alte insecte prinde când și când și câte-o albină și faptul acesta a cam indușmănit-o cu presecarii. Inse albinele există dora de când există și rândunelele și încă nu s'a putut constată serios, că existența albinelor ar fi periclitată de cătră rândunele. Deci indușmărirea aceea e fără temei. O rândunea poate prinde atâtea albine, câte rândunele poate prinde d. e. un șoim într'o veră. Tatăl meu fusese un presecariu (albinariu, apicultor) de frunte în ținutul Sucevei. El aflase cu multă scârbă sub un cuib de rândunele cu pui jos pe podelele unui grajdii fragmente de albine.

Intemplantarea acăsta îl supărase într'atata, că bătrânul presecariu strică cuibul păserelilor. Eu l'am liniștit în fine, făcându-l să înțelgă, că dauna cășunată albinelor de rândunele nu poate fi mai mare, decât ceea ce-o fac de pildă epurii veră holdelor noastre de prin țarini. Epurii adecă n'au fost nici odată cauza de stirpire a semănăturilor noastre.

Am compus în trecut la adresa rândunelei doue poeziore, cari astăzi nu-mi mai convin, de aceea îi dedic a treia, și anume:

Rândunelei de casă.

Grecii limbuți în povești și ție-ți făcură o poveste,
Pasere veselă, știi tu, povestea cu varvarul Tereus;
Cum că 'n stare-ai fi fost, să-ți uciți copilășul, pe Itys;
Tu, care cărduri întregi de puiți îi grijești peste veră,
Firea-i tu 'n stare să-ți pierți din scumpii tei pui mă,
car unul?

Dar' să lăsăm trecutul trecut să rămână și haide,
Să sfătuim despre 'acum' între noi, căci avé-vom destule
De socotit și de dis, séu nu-i așa rândunică?
Când ne sosești tu 'n alaiu și saluți și mărești prin cântare

Locul natal, cuibulețul din pod și vėzduhul de-aice
Și pe cășaii la cari găzduire găsești și caldă primire,
Pare că vrei să ne 'ntrebi de 'ntemplantările ernii trecute,
Decă gustăm încă toți noi aerul vieții séu póte
Unii din noi părăsiră de veci părinteșcile vetre.
Pari a voire să știi, dec' a fost o iernă mai móle
Séu cu furtuni și cu ger și cu munți de zăpadă și ghétă;
Aste și-altele pari să ne 'ntrebi, păserică iubită.

Cine din noi respuns îți va da, ca să-l poți tu pricepe?
Iată colo 'n cel pěr mi-ți respunde stiglețul ca martur
Viu despre câte-am pățit și-au trecut peste noi din clipita
Când părăsitu-ne-ai tu, ca să sbori cătră țeri depărtate
Pin vėzduhul înalt încărcat de primejdii atâtea,
Peste mări cu furtune pribegind, unde sôrtea ve mână.
În cântare ne pari, c'ai dori să ne spui despre cele
Ce-ai întelnit și-ai vėđut în străinele țeri de prin lume
Câte nu ne-ai vestit, păserică sfătósă și dragă,
Tu despre negrul pământ, cu popórele negre dintr'ensul.
Despre șoimii pribegi, ce gonescu-ve némul pe-aeolo,
Despre pajuri, ce prind din sbor pelicanul cu gușă,
Despre lei, elefanți, inorogi și bălauri și pardoși,
Despre cămile cu gât și cu bot cocoșat și ciudate,
Când le privești, cum pășesc cu nalte și tari catalige,
Despre struții giganți și gorili și-antilope-o mulțime,
Despre sprintenii țapi și gazele ca vėntul de răpeți,
Despre secete lungi din pustiuri cu vėnt ce 'nvenină
Ómeni și vietăți de tot felul și 'mprășcie gróză.
Despre-aceste și-atari povestine-ai tu lucruri atâtea,
Dómne, și eu ascultă-te-am cu drag decă 'n graiu ne-am

pricepe!
Inse-i bine și-asă; să ne cânti tu cânturi istețe,
Când lângă cuib mi te-așezi, séu în sbor mi te-avėnți tu
Ca și-un gând ușurel, după grașii launi, ce pe vite le
'ntépă,
Sânge furând, și 'n strechii le pun, încât fug de se sfarmă,
Astfel veră petrece-om cu haz dimpreună la muncă.
Și ca să facem așa, să 'ncepem chiar ađi, păserică!

V. BUMBAC.

Proverbe.

Patima e ca flórea; cu cât o tai, așa mai mult creșce. (Francez.)

Când lenea incalcă pe om, sărăcia îi sare în spate. (Romănesc.)

Cine poruncește prea multe, puțin séu nimic nu obține. (German.)

Decă numai privind s'ar puté invėță o meserie, toți câinii ar fi de sigur măcelari. (Turcesc.)

Amorul e orb, pe când cășătoria vede prea bine. (Grecesc.)

Cine invėță multe meșteșuguri, nu invėță nici unul cum se cade. (Italianesc.)

Ferul cât de tare să fie, tot se móie la foc. (Bulgar.)

Măgarul lui Buridan.

(Comedie într'un act de Scribe.

(Incheiere.)

Scena XXVI.

Ortansa, d' Ancenis, Iosefina, Paimpol.

Iosefina (incet lui d' Ancenis.) Petre s'a intors.

D' Ancenis. Dar scrisóra?

Iosefina. A dat altora să cetască adresa, căci el nu știe să citască, și tótă lumea i-a spus că scrisóra nu erá pentru mine.

Ortansa (anđind, trece.) Dă-mi acésta scrisóre; eu primesc tótă corespondența tatălui meu. (*Despecetlește scrisóra și o cetește fără nici un semn de emoție, pe timp ce d' Ancenis o privește tremurând.*)

D' Ancenis. Ei bine, verișóra? ... (*Privind spre fund.*) Cerule! Dl de Kerbanec! Ce aer posomorit! a primit pe cea rea!

(*Ortansa ascunde lângă rochie cu mâna stângă, scrisóra.*)

Scena XXV.

D' Ancenis, Kerbanec, Ortansa, Paimpol, Iosefina.

Kerbanec (rece Ortanse.) N'ai vr'un comision séu vr'o scrisóra la Paris?

Ortansa. Nu, tată.

Kerbanec. Veđi că plecá la moment un om calare acolo ...

Ortansa. E ceva așa de grabnic?

Kerbanec. Trimet de urgență recursul meu ...

Ortansa. Cum tatá! iar acel vecinic proces.

Kerbanec. Da; și dl Eduard, pe care nu-l mai opresc nici un moment aici, póte să o spue tatălui seu.

Ortansa (incet.) Dar ce-a făcut el, de-l alungi astfel?

Kerbanec. Ce a făcut? (*Îi dă scrisóra.*) Cetește și nu-i mai luá apérarea!

Paimpol (a parte.) Negreșit că verișorul e priponit! (*Kerbanec trece de vorbește incet cu Paimpol.*)

Ortansa (luând scrisóra o pune în busunar, și ia pe cea din mâna stângă de o cetește.) Eu nu ved tatá, ce a putut să te atingă, într'o scrisóra plină de respect și de conveniență?

Kerbanec (furios.) Conveniență!

Ortansa (cetind.) „Dle, primesc cu grăbire și recunoșcință ...“

Kerbanec (incremenit și frecându-ș ochii.) Ce scrie?

Ortansa. Veđi!

Kerbanec (luând scrisóra.) Nu e cu puțință ... am cetit tocmai din potrivă.

Ortansa (cu frică.) Ai cetit reu ... de sigur că ura ț-e tulburat vederea.

Kerbanec. Asta-i din cale-afară! Unde mi-s ochelarii! (*Iosefinei.*) Trebuie să fie pe biurou. Séu ... cetește vecine ... cetește; fă-mi plăcerea.

Paimpol. De ce nu. „Dle, primesc cu grăbire și recunoșcință o propunere care stinge tóte urile ...“

Kerbanec (luându-i scrisóra.) Și dta ești un complotator!

D' Ancenis. Asta am scris, dle, și asta o și gândesc!

Ortansa. Tocmai, — și mi-o repetá și mai adiniórea ... (*Iosefina dă ochelarii lui Kerbanec.*)

Kerbanec (cetind.) „Dle, primesc cu grăbire și recunoșcință ...“ (*Își face cruce.*) Dar ce-am cetit eu adiniórea? cetit! cetit! ...

Ortansa (glumind.) Cređi tatiță ceea ce veđi mai mult decât ceea ce-ți spuse domnul (*arată pe Paimpol*) mai mult decât jurămintele nepotului dtale, mai mult decât rugămințele ficei dtale ...

Kerbanec. Dar ...

Ortansa. Ș-apoi, la urma urmei, ce voiai? Acceptarea lui ... promisiunea ...

D' Ancenis. O dau din tot sufletul.

Ortansa. Veđi că o dá!

Iosefina. Da; și încă 'a dat-o de doue ori prin doue scrisori! asta o mărturisesc și eu!

D' Ancenis (incet.) Taci! séu de nu ...

Kerbanec. Ce đice ea de doue ...

Ortansa. Adică dtale odată, tăjită, — și mie a doua ...

Kerbanec. Me inșel cu toții! ... și chiar tu Ortanso! ...

Ortansa (drăgostindu-l.) Ei ș-apoi! E permis a inșelá pe cineva, pentru a-l face fericit!

Kerbanec (privind serios.) Dar să fiu inșelat fără să șcium cum?

D' Ancenis. Moșule ... o vei ști ...

Kerbanec. Când?

Ortansa. A doua đi după nuntă!

Kerbanec. Ei veđi! am să đic: da, mai mult de curiositate.

Toți. Și ai și đis! (*Kerbanec privește cu emoție pe fiica sa care-l rógă; apoi întinde mâna nepotului seu, care i se aruncă în brațe.*)

Kerbanec. Sper, că dl Paimpol, ca rival generos, ne va servi de martur!

Paimpol. De sigur că ... póte ... trebuie să me gândesc ...

D' Ancenis (incet Ortansei.) Verișóra ... draga mea ... cunoșci istoria măgarului lui Buridan? ...

Ortansa. Nu.

D' Ancenis (tot incet.) Am să ț-o spun in cel inței moment când ne vom aflá singuri.

N. A. BOGDAN.

De pe Murăș.

— Căntece populare. —

Câte póme-s într'o vie,
Nu-i nici una mai dulce,
Ca drăguța cea dintéie.

Câte póme-s într'o vérá,
Nu-i nici una mai amará,
Ca drăguța a doua órá.

Cine-a gustat dragostea,
Aibá cap a o purtá,
Și minte a o lăsá.

Culese de:

IOSIF STANCA.

Dile de aur.

— Scrisori către o amică. —

I

M'ai rugat să-ți scriu. Și fiind că ții mult să-ți implinesc dorința, me voiu conforma ei. Să nu aștepti inese de la mine ceva deosebit. Voiu pune, pe cât se poate, frâu fantasiei, și învîrtindu-me în lumea realității, voiu căuta să ating idealul dorințelor tale, din situațiuni și impregiurări, cari tind spre tot ce e bun, frumos, nobil și folositor.

De când am început să pricep, că ce e lumea, de ce trebă este viața și care-i e misiunea, am pus totdeauna mare preț pe *caracter*. Caracterul e plantă a naturei, ce-și aruncă semința în individualitatea fiecăruia dintre noi. Ea inese trebuie cultivată cu ajutorul minții și al celorlalte însușiri sufletești, decă e să avem ceva bine format și pus pe base sigure. Cultura e ca și sôrele, ce luminează arborii, cari se află în codrul ascuns, iar caracterul ne arată, ce fructe produce acea putere de viață, care susține pe om.

Fă-ți totdeauna de obiceiul a te feri de ômenii, cari nu țin la cuvântul dat; ocolește totdeauna superficialitatea și perversitatea mincișilor, și desprețuește ipocrisia sufletelor, cari neavînd caracter în ele, n'au nici conștiință, nici moralitate, nici simț pentru idealul vieții.

Astfel pe nesimțite și fără ajutorul nimînui, vei ajunge să fii mândră de cuvântul dat, nu vei fugi de lumina adevărului și-ți vei zidi o lume internă nepotată, care tradusă în cuvinte, se numește *caracter*.

Apoi să nu cați în ispită. Vei întelni mulți ômeni în viață, cari te vor pismui singur numai pentru că nu vei voi să calci pe convingerea ce-ți inspiră caracterul.

Caracterul, amica mea, dă statornicie; statornicia ne face răbdători și indulgenți, și cu ajutorul acestor virtuți vei pute totdeauna să suporti c'o admirabilă ușurință chinuri sufletești și trupești.

De vei întelni în viața ta ômeni cu astfel de caracter, crede-te în ei, căci unde lipsește încrederea, de acolo a pierit flôrea cea mai frumoasă din corôna vieții, lipsește virtutea iubirii curate.

II

Nimic mai frumos la om, decăt *modestia*. Virtutea modestiei puțini bărbați o posed, dar și mai puține femei. Aici zace isvorul multor neajunsuri în societatea omenescă. Cel ce nu-i modest, e de sigur inchipuit, fudul și superb până la prostie. Caută la omul nemodest și vei afla la el o sumă de defecte sufletești, cari numai la ridicarea valorii lui morale nu pot să contribuască.

Din potrivă, modestia, mai ales la o femeie, este podôba cea mai frumoasă a vieții sale. Precum spicul gol stă în sus, așa capul deșert e pururi ridicat în fudulie, iar cel modest nici se plcă prea mult, nici se înalță prea tare.

Nu e lucru mai ridicol în lume, decăt omul simplu la minte și plin de fumurile nemodestiei. El vorbește despre tôte, ca despre nimic; i se pare, că decă ar voi, ar pute să rime cu nasul prin cer, într'atât și-l ține de sus.

Ce e mai scurt, decăt clipa unei priviri? Decă ne tragem bine sêmă: iată atât e și viața noastră. Timpul vine și sbôră; într'o mână ține legămul nașcerii, într'alta sicriul morții; c'un ochiu privește spre trecutul îngropat în nimica, cu altul adăncește grôpa, ce ne amenință cu înghițire în tot momentul.

Și ce poți isprăvi într'un timp atât de scurt? De sigur, că avînd stăruință, poți face minuni; avînd onestitate, lași un nume nepotat după tine; — și avînd modestie în pretensiunile trupești și sufletești, nici odată nu te vei simți torturată de ideia, că tu nu ai ce are X, ori ce poate avé Y.

De vei cuceri chiar popóre și țeri, nemodest și superb fiind, ai să fii într'o clipă spulberat, de aceia, cari au invotat chiar din faptele tale, cum trebuie să te tracteze; și din potrivă, de vei avé simțul modestiei și al umanității, simțul umilinței și al răbdării, poți ori cât să fii isbit de nevoi și nenorociri, căci aceste virtuți nu te vor lăsa să cârtești contra lui Dumnezeu, ele vor susține calausa între minte și inimă.

Modestia, amica mea, este puntea de aur, peste care poți trece cu ușurință multe riuri și ape de ale patimilor vane; ea e podul, care legă vorbele adevărate de faptele bune; e icôna sufletului nestricat și neficiat de creșcerea greșită a societății moderne.

Sunt mai multe feluri de modestii. Este modestia *adeverată*, care nu se știe preface, care e sinceră și naturală. Și este modestie *făturită*, care e de deci de ori mai primejdiosă, decăt nemodestia. Esistă un fel de ômeni, cari se arată modești, pentru că sunt fățarnici, cari, decă interesele lor cer, se umilesc până la disgust, se linguesc și se tărese înaintea ta, ca șerpele viclen. Îi poți cunoște de pe priviri. Ei plcă ochii când le vorbești, își sug buzele și roșesc la poruncelă.

Ferește-te totdeauna de acești ômeni, pentru că în ei nu este caracter, nici onestitate. „Modestia“ lor nu mai e virtute, ci vițiu, iar vițitul e frate gêmên cu păcatul.

Am dis, că modestia la o femeie, este podôba cea mai frumoasă a vieții sale. De ar avé o femeie farmecile și frumșele Elenei de la Troia; de ar posede ea averile lui Croesus, de ar încăpe în mintea ei știința tuturor lucrurilor din lume, și n'are modestie: atunci ea a încetat a fi model de femeie.

Modestia înalță pe om peste ființele pămîntești și-l asemănă cu ângerul lui Dumnezeu, care mergînd odată — trimis fiind de Tatăl — la un om bogat, a îmbrăcat haină de cerșitor și întelbindu-se în drum c'un biet necăjit, a intrat în casa bogatului și s'a pus cel din urmă la măsă, când a fost poștit.

Păstrează și cultivă acest dar al lui Dumnezeu căci cu el vei învinge totdeauna pe superbi și pe malițioși, pe mari ca și pe mici.

III

Îmi aduc aminte, că eră în septembrie, când ne-am întelnit odată. Timpul da spre tómnă și din fața ta cetiam un fel de desperare. Voind să privesc în adâncul sufletului meu, m'am cutremurat la început, dar o voce tainică me indemná să nu-mi întorc privirea. Și căutând mai adânc, ceva mi-a lășuit vederea. Eră o lumină ce ardea viu și blând, statornic și dulce, mângaios și fermecător: eră lumina *sufletității*.

Și de când te cunosc, această lumină am vădut-o pururea ardînd în sufletul meu.

Ca și caracterul, ca și modestia, fidelitatea este o virtute rară, ce puțini muritori o posed.

Iubirea fără fidelitate, este minciună lustruită. Iubirea adevărată numai fidelă poate fi, căci fidelitatea cu iubirea sunt surori gemene.

Dacă iubești pe cineva, iubește fidel. Nu alipire de o zi, de un an, ori doi trei. E mare, grozav de mare, această vorbă, inse omul, care incepe să rezoneze, când e vorba de a-și ține cuvântul dat, incetéză de a mai fi fidel.

Trăim în vécul, când fidelitatea este așa dîcend numai obiect de batjocură. În zilele noastre abia de ce la sută dintre căsătorii sînt puse pe basa adevăratei fidelității. Vedem părinți, cari din cauza infidelității își ruinéză familia, se lasă răpiți de curent; unul merge 'n drépta, altul în stînga — copiii cresc în exemplele părinților, nimic sfânt la ei, nimic sincer și nefășărit.

IV

Pacea sufletului, este suprema țintă a vieții morale. Fără de pace sufletescă, viața noastră nu este decât o vecinică durere, o pustie bătută de toate viscoalele durerii, un iad cu chinuri nepetrunse. Fără de a sufletului pace, corpul nostru e degradat, la o ticăloasă închisore a sufletului...

Știu că pacea acesta o cauți și tu, amica mea. Ei bine, decă o vovești, caută în tine și numai în tine isvorul ei. Nu da loc de intrare în inima ta credinței în nefericire, căci acesta singur te va scuti de însași nefericirea. Nu-ți lăsă gândul rob pornirilor agitate, și ia-ți de devisă mîngăitoare, că viața nu ne este dată ca s'o petrecem, ci ca s'o trecem. Când valurile trecutului voesc să te mișce din loc, aruncă peste ele vclul uitării și întorce-ți pasul de pe cărarea ce duce la fatalism.

Gândește totdeauna, că Dumnezeu nu a creat pe om numai pentru sine. Cel ce numai pentru sine trăește, e mort pentru marea familie a omenimei. N'avem datorințe de împlinit numai față de noi, ci și față de alții, iar cel ce se retrage de la împlinirea acestor datorii, nu va avé nici odată mîngăierea de a dîce: *mi-am făcut datoria!*

Christos încă din simț de datorie — pe care i-l dictă iubirea față de némul omenesc — s'a jertfit pe cruce.

Repet: credinții în nefericire să nu dai loc. Și decă te plîngi, că nu pui mari nădejdi în viitor, atunci aruncă o privire asupra trecutului peste care timpul și-a răsturnat gila, și sufletul teu se va deșteptă din tomnateca lui nópte. Astfel aruncă sórele de tomnă rađe vii peste codri ruginiți, iar dulcea amintire de zilele primăverii, deșteptă pe o clipă farmecul isvórelor.

Dumnezeu dă tuturor rađa lor de fericire. Acestă rađa nu s'a stins pentru tine. Caută-o și o vei aflá, căci ea lucește splendidă și curată ca sufletul teu. Caută-o în jertfa de sine pentru alții.

V

Mi-ai scris, că într-una din zile ai fost în cimiter și ai cetit pe-o cruce vechiă cuvintele: *Memento mori*. Apoi imi spui c'un fel de desperare că *totul e un nimic*. Știu, ce vrei să dîci.

Dar n'ai vclut tu, cât este de impopulat, de tainic și de tăcut, acest imperiu al morților? Privind în sus și în jos, n'ai înțeles, că de și el este mut, totuș e atât de bogat în graiu și invclături eterne?

Și pctrundendu-te de acest adevér, ce se impune, n'ai aflat cum aici incetéză de a mai fi păretele despărțitor dintre viétă și mórte?

Dici, că totul nu este decât cestiune de timp și numai un proces de tranziție.

Da, așa este! Ađi mie, mîne ție. Ađi merg eu, mîne vii tu după mine, căci cel ce trăește e al morții și între noi și ei nu este decât un pas.

Nimic infiorător nu afli în acesta. Infiorător este numai gândul la *mórtea pe vecie*; gândul, că aici s'au sfărșit toate; că omul nu trăește decât pentru a muri; că ori-ce nisuiță, ori-ce bine séu reu n'are alt rezultat, altă răsplată, ori pedepsă, decât mórtea vecinică; că légănul atător gândiri și simțiri devine cuib al viermilor în marea proces al descompunerii.

Dar n'ai tu o armă puternică cu care poți bate răsboiu contra acestui infricoșat gând? N'ai tu *credința în nemurire*?

Da, credința în nemurire! Singur acesta ne liniștește în viétă, singur ea ne unește de nou cu iubiții de cari mórtea ne-a despărțit. Credința mîngăie iubirea și iubirea nutrește credința — căci fiecare religie isvorește din iubire, și iubirea este eternitatea credinței. Fără de ea, cât de pustie, cât de grozavă și amară ar fi ora morții!

Ori ce ar invclă spiritul negațiunii, credința aceasta are un mur neinvins în inimile noastre. --- ---

Am fost și eu de curénd într'un cimiter, unde totul mi s'a părut așa de tainic și de nepetrans. Răpit de simțemintele pietății față cu cei ce nu mai sînt între noi, mi se părea, că aici nu mai este nici mórte, nici viétă, decât un mare și nepetrans secret de-asupra căruia cerul cu sórele se inclină ca un ochiu uriaș, și un glas sfânt și grav, eșit din necunoscut, imi strigá: *Memento mori!*

Un simțemnt de evlavie și cucernicie m'a cuprins, am rēmas estasiat de puterea tainicului glas, și m'am reintors cu intenția să rēspund întrebării tale cu marile cuvinte ale scripturei:

Crede și te vei mântui!

AMICUS.

Prima jale.

(Veđi ilustrația.)

Mare intristare a izbit pe Mărióra și pe soru-sa Aneta. Ele au avut un puiu frumoșel, pe care l'au hrănit cu cea mai mare dragoste.

Intr'una din zile inse, ele găsiră puiuul mort. Mărióra a inceput a plânge grozav, iar Aneta se uitá desperată la puiuul fără viétă.

Acosta le-a fost prima jale.

LITERATURĂ și ARTE.

Știri literare. Dl Gr. G. Tocilescu a tipărit la Viena un volum mare în folio, legat „Trophaeum Traiani“ lucrare făcută în colaborație cu doi profesori germani. — Dl Haralamb G. Leca a publicat la Bucureși un frumos volum de versuri, intitulat „Lola“; formatul exterior e imitat intoemai după al volumelor din ediția Charpentier din Paris. — Dl Al. Vlahuță va presintă, precum ni se scrie, volumul seu de poesii „Iubire“ Academiei Române spre premiare.

Istoria Românilor de A. D. Xenopol va eși în ediție poporală în Colectiunea Șaraga la Iași. Tótă va avé o estensiune de 12 volume și se va vinde cu câte

1 leu. Primele volume din acesta lucrare s'au premiat de Academia Română. Ediția primă în 6 volume, cu prețul de 60 lei, s'a epuizat. Ediția nouă este revădită și îndreptată de autor și cu un preț foarte mic se pune la îndemâna tuturor celor ce se interesează de trecutul nămolului român. Nu ne indoim că publicul românesc va sprigini acesta frumoasă întreprindere. Volumul prim se va pune sub presă la prima decembrie an. c. și celelalte volume vor apărea succesiv, în interval de un an de zile.

Romanii Călători. Sub titlul acesta dl I. Kalinderu, membru al Academiei Române, a publicat într'un elegant volum 8° ilustrat, conferința ce a ținut la ultima întrunire generală a Societății geografice române, complectată și dezvoltată. Servindu-se de numeroase sorginte literare și epigrafice antice, precum și de cele mai bune cercetări moderne asupra antichităților romane, autorul a adunat sub o formă îngrijită și ușoră de citit, tot ce se poate spune despre mijlocele de comunicație, rolul poștei la Romani, curente de călătorii spre Egipt și Grecia, comerțul cu o parte din Extremul-Orient, și ne dă astfel una din trăsăturile caracteristice ale vieții sociale la Romanii din epoca imperială.

Poveștile Carpaților. Sub titlul acesta a apărut de curând la București un mic volumaș de legende, tradițiuni și povești, de dna Stanca, pseudonim sub care se ascunde dna Adela Xenopol, cunoscută și din colonele noastre, căci vr'o două din aceste bucăți au apărut sub adevăratul nume al autorei și în „Familia“. Bucățile din acesta culegere conțin inspirațiuni de la Sinaia, unde vârfurile munților din impregiurime ofer multe legende. Dna Stanca le-a prezentat în o formă ușoră și plăcută. O lectură interesantă, care va procura momente de distracție tuturor cari vor lua-o în mână s'o citească. Prețul nu e însemnat,

Premiile Asociațiunii transilvane. Asociațiunea transilvană, după cum anunțasem, a publicat trei concursuri literare, cu termenul de 1 octombrie. Acum aflăm din „Transilvania“ că I. La premiul de 200 fl. pentru cea mai bună lucrare asupra subiectului: „Rezultatele comasării de până aci, bune și rele, cu privire la țeranul român din Transilvania“ etc. au intrat două elaborate cu devisa: a) „Viribus unitis“. Proprietatea și b) „In bunăstare nu fi fălos, în neajunsuri nu-ți perde curajul. Loviturile sortii trebuie să le înfrunți cu bărbăție“. II. La premiul de 300 fl. întru acoperirea speselor de tipar pentru un manual bun de învățământ pe seama școlilor medii, au intrat două elaborate, anume: a) „Laocoon“ de Lesing, în traducere română și b) Viéța și scrierile lui Publiu Virgiliu Marone, cu devisa: „Știința e tesaur neprețuibil“. III. La premiul de 200 fl. pentru cea mai bună lucrare asupra subiectului: „Dietetica populară, cu deosebită considerare la modul de viațuire al țeranului român“, au intrat două elaborate cu devisa: a) Ascultați cu toții de mine, Căci eu ve învăț a trăi bine. b) „Mens sana in corpore sano“. — Elaboreatele intrate pentru premiul I de 200 fl. s'au dat spre cenzurare dlui Onoriu Tilea inginer în Sibiu. Elaboreatele intrate pentru premiul al II-lea de 300 fl. s'au dat spre cenzurare dlui Virgil Onițiu, profesor și director gimnazial în Brașov. Elaboreatele intrate pentru premiul al III-lea de 200 fl. s'au dat spre cenzurare dlui dr. G. Vuia, medic în Arad.

Revistă umoristică. Dl I. L. Carajiale, după cum ni se scrie de la București, va scote zilele acestea acolo o revistă umoristică intitulată „Nea Ion“.

TEATRU și MUSICĂ.

Serată literară-musicală română în Budapeșta. Societatea Petru Maior a tinerimei române din Budapeșta va aranja duminică în 1 decembrie, cu concursul dșorei Alma de Dunca-Schiau, o serată literară-musicală în reduta de acolo. sala nr. V. Program. 1. Cuvânt de deschidere rostit de președintele Societății drd. Florian Munteanu. 2. a) C. Porumbescu: „Iarna“ b) I. Vidu: „Vino lele“ executate de corul societății. 3. „Carol al IX-lea“ poezie de G. Coșbuc, declamată de Ioan Scurtu, student în filosofie. 4. F. Liszt: „Balada H moll“ executată pe pian de domnișora Alma de Dunca Schiau. 5. „Însămănătatea societăților de lectură“, disertație de Ilarie Chendi student în filosofie. 6. P. Mascagni: „Cavaleria Rusticana“ duet executat pe pian și violină de domnișora Alma de Dunca Schiau și Ioan Bușița, student la academia de belearte. 7. „Jidanul călare“, anecdotă populară de T. D. Speranță, declamată de Iordan Popovici, student în filosofie. 8 a) Alexandru de Mocsony: „Pensée fugitive“; b) Schubert-Liszt: „Auf dem Wasser zu singen“; c) Alma de Dunca Schiau: „Fantasie Românească“, piese executate pe pian de domnișora Alma de Dunca Schiau. 9. a) C. Porumbescu: „Cântec Sicilian“ b) George Dima: „Hora“ executate de corul societății. Pianul de Bösendorfer, dat din amabilitate de dl Chmel.

Convenire colegială în Brașov. Reuniunea română de gimnastică și cântări din Brașov a arangiat marți la 14/26 novembre o convenire colegială în sala otelului „Nr. 1.“ Cu asta ocaziune corul micșt a cântat compoziții de Dima (Hai leliță din cel sat, Cucule cu penă sură), Flechtenmacher (Vivandiera), Dürner, Mendelssohn, Hubner. A fost și o declamație de dl I. Savu.

BISERICĂ și ȘCOLĂ.

Scrii bisericești și școlare. Es. Sa mitropolitul dr. Victor Mihályi a petrecut în săptămâna precedentă câteva zile la Sibiu. — Dl Gheorghe Juhász, protopop la Macău, a fost numit canonic școlar în capitolul gr. c. român din Oradea-mare. — Protopresbiterul Belintului se va alege la 5 decembrie n.; comisarul consistorial este protopresbiterul dr. Traian Puticiu din Timișoara.

De la universitatea din București. Ni se scrie, că la concursul pentru catedra de „Istoria Românilor până la sfârșitul vécului XVII“ de la universitatea din București s'au prezentat doi concurenți: dl B. P. Hașdău și dl Onciul din Bucovina. Diarul „Constituțional“ într'o notiță desapróbă fapta dlui Hașdău.

Jubileul părintelui Hannia s'a serbat la Sibiu în 7/19 novembre foarte impozant, luând parte mulți elevi ai jubinatului, precum și alți stimători. Corpul profesoral l'a salutat, în frunte cu actualul director al seminarului dr. R. Roșca; consistoriul a fost condus de archimandritul dr. Ilarion Pușcariu; iar deputațiunea elevilor din seminarul de profesorul dr. P. Span. S'a dat și un banchet festiv. A sosit o mulțime de depeșe.

Societatea Petru Maior. A doua prelegere publică, arangiată de tinerimea română universitară din Budapeșta, s'a ținut la 4/16 novembre. Cu asta ocaziune dl Andreiu Pop, rigurosant, a vorbit despre „Căsătorie“. A treia a fost în 11/23 novembre, când dl

Ludovic Ciato a tractat „Tradarea de patrie in sensul sovinișmului maghiar“.

Societatea literară bisericească „Alexi Șincăi“ a teologilor români din Gherla s'a constituit pe anul 1895/6 astfel: Conducător: Dl dr. Ales. Gheție profesor; president: Teodor Brehariu cleric IV; vice-președinte: Aug. Mândruș; notar corespunzător: Eliă Gordon, cl. III; cassar: Ioan Trușă cl. IV; bibliotecar: Victor Vasváry; archivar: Alimpu Filip, cl. II; notar ședințelor: Ioan Rus, cl. II; controlor: Avram Cordiș cl. IV. Toți acei dni la cari se mai află côle de prenumerațiune la tom. III din Catechismul de I. Deharbe, tradus de membri acestei societăți, sânt rugați a le trimite cât se pôte de curând; iar cei ce ar dori a avé acest op (Tom. II, tom. III, precum și tom. I după retipărire) sânt rugați a se adresá la societatea „Alexi Șincăi“ in Gherla.

Femeile admise la universitate. La propunerea ministrului de culte al Ungariei, Maj. Sa monarcul a dat voie ca și femeile care au terminat școla superiôră de fete cu eminentă să se pôtă inscrie la universitățile din Budapeșta și Cluș, inse numai spre a studia medicina, filosofia și farmacia. Va să șică de acuma inainte și femeile vor puté fi medice, profesóre și farmaciste.

Adunare de învățatori in Orăștie. Reuniunea învățătorilor români gr. c. din ținutul Hașegului s'a intrunit in adunare generală in Orăștie la 3 novembre, sub presiul protopopului Ștefan Pop de acolo. Din darea de sémă a cassarului s'a vëduț că fondul s'a ureat la 504 fl. 79 cr. La adunarea de acuma s'au incassat 19 fl. Învețătorul Ștefan Țarină și învețătórea Sofia Bria au cetit lucrările lor, iar lucrarea inv. Nic. Trimbiționiu s'a amânât pentru altă-dată. Viitórea adunare generală se va ținé la Lupeni.

C E E N O U ?

Hymen. Dl Ioan Oltean și dșóra Maria Coltofeanu s'au cununat la 12/24 novembre la Brețcu. — Dl Ioan V. Fulicea, absolvent de teologie, s'a cununat la 24 novembre cu dșóra Iosefina M. Macaveiu in Ohaba. — Dl Artemie Balăș s'a logodit cu dșóra Leontina Corvin in Orăștie. — Dl Simeon Vlad, funcționar la „Ardeleana“ din Orăștie și sublocotenent in rezervă, s'a fidanzat cu dșóra Ana Dimitriu din Beriu.

Sciri persouale. Părintele Lucaciu, care acuma se află la Roma, ș-a amânât mergerea la București, voidn a remâne timp mai indelungat lângă fiul seu, care studiază teologia la Roma. — Dl dr. Anastase Lungu s'a ales medic cercual la Borodul-mare in Biharea. — Dl Nicolae Trimbiționiu, învețator in Grădiște, condamnat de Curie pentru agitațiune la inchișóre de 2 luni, a început să-și facă osenda.

Reuniunea femeilor române din Mediaș și giur a ținut la 16/28 novembre o adunare estraordinară. Acesta adunare se ținú din cauza că presidenta dna Sofia Pușcariu n. Chendi, strămutându-și locuința la Abrud, ș-a dat dimisiunea din postul ce ocupase și astfel urmă să se alegă o nouă presidentă. Tot cu ocaziunea aceea se ceti raportul comisunii de trei despre predarea actelor și efectelor reuniunii din partea dlui Dionisiu Roman.

Al. Odobescu s'a sinucis. „Timpul“ ne aduce șcirea tristă, că Al. Odobescu, membru al Academiei Române și profesor la universitatea din București s'a sinucis. Pare că deciziunea de a-ș ridicá viața erá inrădăcinată in mintea sa, căci luase deja odată o dosă de laudanum și medicii isbutiseră a paralisá efectul veninului. Cu tóte acestea, nenocitul luá o dosă mare de morfină și de astă dată scăparea n'a mai fost cu puțință. Despre motivele acestui act de desperare circulă mai multe versiuni contradictorii. Unii pretind a șei că defunctul a luat funesta hotărâire in urma unor supărări de familie. Alții o atribuie unor impregiurări intime asupra cărora e bine de a aruncá vëlul uitării. Cei mai de aproape amici ai defunctului șciu că suferia de mult de o bôlá fôrte durerôsă care îl adusesese la desperare. Șciința și literatura română perde in Al. Odobescu una din podóbele sale. Născut in 1831 dintr'o familie de frunțași, el s'a distins prin facultățile sale superióre. Inzestrat cu tóte darurile minții, Al. Odobescu a urcat repede treptele care duc la mărire. El a fost ministru, profesor la facultatea de litere, deputat, însărcinat de afaceri. Dar tóte acestea dispar in fața meritului seu literar. Prin operile sale „Dómna Kiajna“, „Satira latină“, „Poeții“, „Snagovul“, „Pseudo Kynigaticos“, „Moții și Curcanii“, „Tesaurul de la Petrósa“. Al. Odobescu s'a pus in fruntea prosatorilor nostri. Scrierile sale vor remâne in veci modeluri de stil și pot fi considerate ca niște giuvaeruri ale literaturii române. Inmormântarea s'a făcut duminecă la orele 2 pupă amiezădi, cu deosebită pompă. In numele Academiei a rostit un discurs dl B. P. Hașdău, in numele universității dl Gr. G. Tocilescu, in numele corpului didactic dl G. Ionnescu Gion, in numele comitetului teatral dl C. Stăncescu și dl Velescu, artist dramatic și cel mai vechiu dintre societari, in numele societărilor Teatrului Național.

Petrecerea cu dans din Năsăud, ținută la 23 novembre n., precum ni se șcrie, a reușit bine, cu tóte că cei din impregiurime n'au luat parte, ba și din familiile din Năsăud au absentat câteva. Au luat parte dómnele Mureșan, Luchi, Halița, I. Pop, Vertic, Ciocan, Goldschmid, Bob, Neșcuț, V. Pop, Șerba, Macavei, Wolf și dșórele Mureșan, Estela Mureșan, Lucreția Mureșan, Frida Goldschmid, Olga Goldschmid (Cușma), Emilia Vischinger, Maria Neșcuț, Ianiți Pop, Ida Wolf, Aspasia Avram.

Necrológe. George Șerban, paroc gr. or. român in Nădlac, comitatul Cianad, a murit la 20 novembre, in etate de 87 ani, jelit de fiii sei Mihaiu jude la tribunalul din Seghedin, George avocat, Alesandru candidat de preot, Elena n. Lucașu, Alesandru măr. Căpitan și de alți consăngeni. — Viorica Veturia Mihali, unica fiică a dlui Teodor Mihali, avocat in Deș a inecat din viață la 25 novembre, in etate de 3 ani.

Călin্দarul săptămânei.

Dumineca a 26-a după Rosalii Ev. 9 dela Luca, c. 12, gl. 1, a inv. 4.			
Đia sept.	Călin্দarul vechiu	Călin্দ. nou	Sórele.
Duminecă	12 Prof. Avide	1 Dec. Oskar	7 35 3 33
Luni	20 Par. Grigorie	2 Candida	7 37 3 32
Mărți	21 (f) Intarea in bis.	3 Fran. Xaver	7 38 3 31
Mercuri	22 S. Apost. Filimon	4 Barbara	7 33 3 31
Joi	23 Par. Amfilochie	5 Sava	7 41 3 30
Vineri	24 M. Climent papa	6 Nicolae	7 42 3 30
Sămbătă	25 Mart. Ecaterina	7 Ambrosius	7 43 3 30

Proprietar, redactor respunzător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARUL LUI IOSIF LĂNG IN ORADEA-MARE.